

FOAIA POPORULUI ROMÂN

Apare în fiecare zi cu cele mai noi știri din țară și străinătate

ZIARUL ZILNIC :

ABONAMENTUL: „Foia Poporului Român“, „Foia Ilustrată“ și „Cucu“ pe un an 28 cor., pe jumăt. de an 14,40 C., pe un sfert de an 7,20 C. Pe o lună 2,40 C.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BUDAPESTA, VII., ILKA-UTCA
NRUL 36. :: TELEFON: 47-82.
MANUSCRISE NU SE INAPOIAZA

ZIARUL POPORAL :

ABONAMENTUL: „Foia Poporului Român“, „Foia Ilustrată“ și „Cucu“ pe un an 10 cor., pe jumăt. de an 5 cor. Abon. la mai multe ex. 4 Cor. la an.

Un apel către toți Români din Ungaria

L. P. În cursul săptămânii acestea se deschide subscripția pentru al 5-lea împrumut de război ungar.

Dacă la primele patru împrumuturi românii din Ungaria n-au subscris în măsură atât de largă, — la al 5-lea împrumut însă — au o datorie imperioasă morală s'o facă. Imprejurările o cer. Războiul provocat de România monarhiei noastre — a creat o situație foarte penibilă și tristă națiunii române de pe aceste plaiuri. Mulți dintre concetățenii noștri maghiari suspectează bunele noastre sentimente patriotice, asta fiindcă și noi suntem români. Mulți nu vor să vadă existența unei deosebiri între Români din Ungaria și Români din regatul român. Mulți nu vor să vadă că sute de mii de feciori ai nației române din această patrie luptă de o potrivă cu ceilalți cetățeni ungari în rândurile armatelor puterilor centrale și-si varsă sîngele pentru apărarea acestui pământ amenințat de atâția dușmani.

Pentru înlăturarea suspectărilor și îndoielilor manifestate de minoritatea concetățenilor maghiari față de simțimintele noastre de alipire și devotament pentru patria noastră ungară, e de neapărată nevoie ca în aceste zile grele, Români din Ungaria să ia parte cu trup și suflet la toate marile acte publice din patrie. Să arătăm cu toții că nu ne izolăm, că nu rămânem străini și nepăsători la apelurile de jertfă și contribuție pentru ducerea la bun sfârșit al războiului. Să arătăm acum, noi românii din Ungaria, cu vîrf și îndesat — că nu numai cu vorbă și cu declarații de loialitate ci și cu fapte ne considerăm ca buni cetățeni ungari, că ne identificăm cu toate interesele acestei patrii — ca apoi să și avem dreptul să cerem să fim egal îndreptățiți cu ceilalți concetățeni ai noștri.

Al cincelea împrumut de război, este un bun prilej pentru o astfel de manifestare. Ziarul nostru „Foia Poporului Român“ din considerațiile arătate mai sus — s'a hotărât în privința aceasta să întreprindă o acțiune mare, să grupeze în jurul său pe toți Români, cari cu plăcere și cu inima deschisă vor să împrumute statului ungar în aceste vremuri grele — banii de cari se pot lipsi. În chinul acesta, concentrându-se în

tr'un singur loc, contribuțiile românilor din Ungaria pentru al cincelea împrumut de război — opinia publică ungară va putea vedea că românii din patrie dau și ei statului tot ce au și tot ce pot — ca să aibă mijloacele trebuitoare pentru a duce la un sfârșit victorios acest crunt războiu.

Facem dar un apel stăruitor la toți Români din Ungaria să înceapă subscrierile pentru al cincelea război — prin ziarul „Foia Poporului Român“ — care primește notările și le chitează în foaie.

Ne îndreptăm în primul rând către Căpîi bisericilor noastre gr. or. și gr. cat. și rugăm pe PP. SS. Lor arhieriei, Excelențele lor Mitropolii și Episcopii, să se punie Ei în fruntea acestei acțiuni, să vie Ei cei dintîi cu pilda bună.

Apelăm apoi la toți deputații noștri români, naționaliști și moderați, la toți fruntașii vieții noastre publice, economice și financiare, directori de bancă, advocați, medici, profesori, protopopi, preoți, învățători, să înceapă și ei cu subscripțiile prin „Foia Poporului Român“ — la împrumutul al 5-lea de război.

Și economii noștri, și soldații români de pe front să nu rămîie departe de a-

ceastă acțiune, — și banii cruțați, de cari se pot lipsi un timp să li împrumute statului pe această cale.

Să nu uite nimeni, că într'o vreme când băncile și casele de păstrare dau pentru banii împrumutați numai o dobîndă de 4 sau 5 procente — statul plătește o dobîndă de 6 și un sfert procente. Și obligațiile de rentă ce le dă statul pentru banii împrumutați, sunt hîrtii de valoare cari ori cînd se pot schimba în bani gata, sau plasa pentru împrumuturi.

„Foia Poporului Român“ luînd asupra-si notările pentru împrumutul de război, se angajează să dea toate lămuririle necesare și să execute în mod gratuit toate operațiile în legăturile cu împrumutul, pentru care lucru e ajutat de Director de Bancă.

Vom expedia tuturor acelor cari vor să semneze la împrumut, — cecuri — ca fără cheltuieli de porto să poată trimete banii, pentru cari vom expedia apoi obligațiile de rentă emise de stat. Vom publica numele tuturor românilor cari iau parte la acest împrumut — ca opinia publică din Ungaria să vadă că Români din patrie își fac complet datoria, și pe câmpul de luptă, și acasă — ne rămînînd străini dela toate îndatoririle ce le cere statul în aceste vremuri grele.

Și acum noroc — și Doamne ajută.

Presa Ententei anunță că armatele centrale au ajuns până la linia ferată Verciorova-Craiova

Geneva, 20 Novembre. — La Paris domnește mare neliniște în urma întorsăturii grave ce-a luat-o situația militară a României.

Colonelul Rousset scrie în „Petit Parisien“ că armata lui Falkenhayn a înaintat în valea Oltului la o depărtare de 60 klm. de graniță, apoi trupele lui au ajuns până la linia ferată ce duce la Craiova. Cu aceasta regiunea de luptă e situată foarte departe de Basarabia, transportul de trupe rusești în acea direcțiune e tîmpină mari greutate, așa că nu se va putea împedica învala forțelor austro-ungare-germane.

„Secolo“ din Milano spune: Români au fost din nou siliți să se retragă. Dacă nu se putea produce curînd o schimbare în bine — atunci pentru sic-

guranța aripei stîngi române, aceasta va trebui să se retragă, ceea ce va avea consecințe foarte grave.

„Times“ din Londra anunță din București: Trebuie să recunoaștem că România momentan se află în mare pericol. Germanii primesc întăriri noi, cari înlocuiesc trupele ostenite. Ei au mai adus în Carpați artileria lor grea. Superioritatea artileriei puterilor centrale dă de gîndit Ententei, în ce chip ar putea slăbi puternica presiune exercitată de dușman asupra frontului român. În acest scop trebuie de întreprins fără amîinare o acțiune urgentă.

Români au pierdut săptămîna trecută 8000 prizoneri și s'au retras cu încă 15-20 kilometri.

Războiul cu România

Un mare succes contra Românilor în Oltenia. — Orașul Tîrgul Jiu și localitatea balneară Călimănești ocupate. — Trupele aliate au ajuns până la linia ferată Vărciorova-Craiova. — Și-au croit drumul în valea Munteniei. — Dela 1 Noiembrie 189 ofițeri români și 19.338 soldați prinși. — Români au bombardat orașul bulgar dunărean Ruscuc.

Rapoartele oficioase austro-ungare și germane dela 19 Nov. au încetat cu frazele scurte și enigmatice: »Înainte în Muntenia« sau »Am făcut noi progrese«, — și au dat de data asta lămuriri complete cum se prezintă situația mai ales în valea Jiului și Oltului. Din aceste comunicate vedem, că armata lui Falkenhain a reușit o victorie în bătălia dela Tîrgul Jiu, care oraș a fost ocupat de armatele noastre, cari și-au forțat apoi ieșirea din strîmtorile munților în valea Munteniei. În același timp o altă coloană de atac înaintînd în valea râului Motru, au străbătut în Oltenia un drum de 100 km., ajungînd până la linia ferată ce pornește dela Orșova — Vărciorova spre Craiova. În acest chip, trupele românești cari mai ocupă Orșova, sunt aduse într-o situație foarte periculoasă, căci li s'a tăiat retrăgerea. Și orașele Turnu Severin și Craiova sunt amenințate acum. Pe de altă parte, în valea Oltului, trupele noastre au trecut dincolo de vestita localitate balneară Călimănești, unde guvernul român a cheltuit milioane pentru construirea de clădiri impozante și băi vestite.

De pe frontul român au sosit în zilele de 18 și 19 Dec. următoarele știri:

18 Nov. — De ambele părți de Jiu trupele germane și austro-ungare cu toată rezistența aprigă a dușmanului sînt în continuă înaintare. Și la răsărit de râul Olt am cîștigat teren. La nord-est de Cămpulung au eșuat contra-atacurile dușmanului. Pe frontul de răsărit ardelenesc, în ninsoare și ger, acțiunea de luptă e mai slabă.

Höfer, mareșal locot.

În Carpații acoperiți cu zăpadă, situația până la drumurile pasurilor la sud de Brașov nu s'a schimbat. În asalturi zadarnice bogate în perderi, românii au încercat să împingă îndărăt frontul german la nord-est de Cămpulung. În munții păduroși de ambele părți de văile Oltului și Jiului, atacul trupelor germane și austro-ungare progresează. Am mai făcut prizonieri.

La armata lui Mackensen, pe aripa stîngă a armatei germano bulgare-otomane din Dobrogea s'au produs eri lupte de artilerie.

v. LUDENDORFFE

Comunicatul bulgar n'are nimic deosebit de semnalat.

19 Nov. — Aripa sudică a forțelor aliate ce stau sub conducerea arhiducei lui Carol — au dobândit în zilele din urmă un succes complet. Trupele armatei generalului Falkenhain în bătălia dela Tîrgul-Jiu și-au croit ieșirea din munți și au cîștigat eri împreună cu coloana care înainta în valea Motrului linia ferată ce duce dela Vărciorova la

Craiova. Rezistența română cea mai îndărjită, care și-a găsit expresiunea în contra-atacuri inversunante în deosebi la răsărit și la sud-est de Tîrgul Jiu, a fost zadarnică. Și forțele armate austro-ungare și germane cari înaintează ambele părți de râul Olt, în încăierări permanente și îndărjite au ajuns la piciorul muntelui. Au trecut eri peste linia Călimănești-Suici. Atacuri române au eșuat aci ca și la nord de Cămpulung.

Dela 1 Nov., am prins în Muntenia 189 ofițeri români, 19.338 soldați, 26 tunuri, 17 care cu munițiuni și 72 mitralieze.

Pe frontul de răsărit ardelenesc, la sud-est de Tulgeș, trupele bavareze din armata generalului v. Arz au respins un atac rusesc. Mai departe la nord nu s'au produs evenimente.

Höfer, mareșal locot.

La răsărit de valea Putna, în munții Giurghiului regimente bavareze au respins atacurile unor puternice forțe rusești la sud de Hegyes.

Operațiunile noastre dela finele lui Octombrie pe frontul ardelenesc de sud au luat desfășurarea intenționată. Ieșirea din strîmtorile munților în valea Munteniei a fost dobândită de trupele germane și austro-ungare, cu toată rezistența îndărjită a Românilor.

Puternice forțe române au fost rupte între Jiu și Giort în bătălia dela Tîrgul Jiu și au fost bătute cu perderi (singeroase neobicinuit de mari). Încercările dușmanului ca prin forțe noi aduse să ne impresureze dinspre răsărit au eșuat. În urmărirea continuă, trupele noastre au ajuns până la linia ferată Orșova-Craiova.

La sud de pasul Turnu roș, am trecut deliniază Călimănești-Suici.

Prada generală a armatei a noua dela 1 până la 18 Nov. se ridică la 189 ofițeri, 19.338 soldați, 26 tunuri, 17 care cu munițiuni și 72 de mitralieze.

La armata lui Mackensen, pe frontul dobrogean, lupte de patrulare. La Siliștria iarăși lupte vii de infanterie și artilerie.

v. LUDENDORFFE

Comunicatele românești anunță:

17 Nov. — Pe frontul de nord și de nord-vest: La granița apusană a Moldovei, acțiunile de luptă începute, eri au fost intrerupte de vremea rea. Am făcut prizonieri. Pe frontul de nord dela Muntenie până la Predeluș nici o acțiune importantă. În valea Prahovei violente lupte de artilerie și infanterie, mai ales pe mașul stîng. Trupele noastre au respins atacurile dușmanului și și-au menținut pozițiile. În regiunea Dragoslavele, dușmanul a atacat cu vehemență în timpul zilei și nopții. În unele locuri s'au încins lupte de baionetă. Dușmanul a fost respins cu mari perderi. În valea Oltului dușmanul iarăși a atacat cu asprime și ne-a silit să ne retragem puțin spre Eminiești. În valea Jiului, ne-am retras puțin în direcția Stefănești. Am atacat pe aripa dușmanului și l'am respins cu perderi mari. La Cerna slaba acțiune de artilerie.

Pe frontul sudic: La Dunăre lupte de infanterie și artilerie. Artileria noastră a bombardat cu efect Ruscuc. În Dobrogea nimic nou.

18 Nov. — La granița apusană a Moldovei până în valea Prahovei — nimic nou. În regiunea Dragoslavele, trupele noastre au atacat și au reușit să împingă pe dușman îndărăt atât în centru cât și pe aripa stîngă, făcînd progrese vădite și aducînd 300 prizonieri. În valea Oltului și Jiului luptele continuă cu violență. Am cedat puțin teren. În regiunea Cernei nimic important. La Dunăre foc de artilerie. În Dobrogea nimic nou.

Comunicatele rusești anunță de pe frontul român: Pe frontul ardelenesc, dușmanul a intrerprins în regiunea văii Tîrgului și a direcției Cămpulung încă o serie de atacuri, ocupînd satul Lirești. Toate atacurile dușmane în regiunea Albești, au fost respinse. În regiunea Olt și Jiu, dușmanul primind întăriri importante, a intrerprins o ofensivă inversunată. Românii au evacuat orașul Tîrgul Jiu în valea Jiului.

La Dunăre nici o schimbare.

18 Nov. — În Ardeal durează în văile Olt și Jiu atacurile inversunante ale dușmanului. — Pe frontul dunărean detașamentele noastre avansate continuă să înainteze spre sud.

MERSUL RĂZBOIULUI

Sârbii au cucerit orașul Monastir

Nimic nou pe frontul rusesc. — Încă o poziție italiană cucerită. Englezii continuă asalturile teribile la Ancre și cîștigă teren.

De pe frontul rus, în zilele de 18 și 19 Nov. au sosit următoarele știri:

La armata prințului Leopold:

18 Nov. — În Volinia în unele locuri luptă mai vie de artilerie.

Höfer, mareșal locot.

La Sezara și pe Stochod, artileria dușmană era mai activă ca în zilele trecute. La Vitoniec (la nord-vest de Luck) o acțiune a unei patrulare germane a reușit complet.

v. LUDENDORFFE

19 Nov. — Nimic deosebit.

— Comunicatul rus dela 18 Nov. anunță: Schimb de foc între detașamentele de recunoaștere pe întregul front. În Carpații păduroși în regiunea Chilienj, ofensiva dușmană a fost respinsă acolo, unde dușmanul a împins îndă-

răt micile noastre detașamente și am restabilit iarăși situația de înainte. Zăpada ce a căzut a făcut drumurile impracticabile.

Din Balcan au sosit următoarele știri:

18 Nov. — De pe frontul macedonean comunicatul german anunță: Atacuri franceze în valea la sud de Monastir și contra frontului regim. 42 de inf. din Pomerania pe înălțimele acoeprite cu zăpadă în areul Cernei au fost respinse singeros. Lupte inversunante se desfășură zilnic pentru înălțimele la nord-est de Cegel. La 15 Noiembrie unul din aceste piscuri au fost luat de sârbi.

Comandantul general de inf. Otto von Below, care era de față la punctul arzător al luptei, în fruntea vânătorilor germani, a reluat cu asalt poziția perdută. Împăratul Germaniei a onorat pe comandant și trupe prin numirea meritua-

sului general de șef al batalionului de vânători.

Comunicatul bulgar anunță: În arcul Cernei, dușmanul a continuat atacurile sale, dar a fost respins în chip sîngeros. Tot așa au eșuat atacurile întreprinse de dușman în noaptea de 17 spre 18 Nov. în regiunea satelor Gruniște și Noutte. La apus de Vardar, pe frontul Struma, sîab foc de artilerie.

Pe ziua de 19 Noiembrie vine știrea de senzație că sârbii cu eroismul lor luptînd contra eroismului germano-bulgar — au reușit să cucerească țelul cel mai apropiat al visurilor lor: Monastir.

În privința aceasta, comunicatul german anunță:

După ce dușmanul a reușit să facă progrese la înălțimea 1212 la nord-est de Cegel, trupele germano-bulgare au ocupat o poziție la nord-est de Monastir. Prin aceasta am recunștat la orașul Monastir.

Comunicatul francez cu o zi mai vechi anunță următoarele:

Pe malul sting al Strumei, englezii au respins un violent contra atac la Barakli. La răsărit de Cerna, sârbii au luat tranșee dușmane pe o întindere de 800 metri. În arcul riului, durează lupta favorabilă pentru noi. Înălțimea 1212 la nord est de Iven a fost luată în asalt de sârbi, cu toată rezistența germanilor și bulgarilor, cari au suferit pierderi sîngeroase, când au cercat contra atacuri infructuoase asupra acestei pozițiuni. În valea Monastir am înaintat spre Monastir. Am ajuns până la împrejurimile de Kamina, cu toată inundația care a împedicat mult mișcarea trupelor.

— La Atena au sosit petițiile ofițerilor greci din Salonic, cari cer să fie reprimiți în armata greacă și să capete amnistie.

RĂZBOIUL CU ITALIA

— Un tranșeu italian cucerit în valea Wippach. — 4 ofițeri și 120 soldați italieni prinși. — Ce-au câștigat italienii în cele 9 ofensive ale lor. —

De pe frontul italian au sosit următoarele știri:

18 Nov. — Situația e neschimbată.

19 Nov. — În valea Wippach, la sud de Biglia, am luat un tranșeu italian și am prins 4 ofițeri și 120 soldați.

Höfer, mareșal-locot.

— În regiunea Görz, după 9 mari ofensive, italienii au putut câștiga un maxim de teren de 12 klm. cu o pierdere de peste un milion de oameni.

— Italienii spun că dela August, în 4 luni, au făcut 40.000 prizonieri. Noi am atacat odată pe frontul italian și am făcut 50.000 prizonieri italieni și 300 tunuri.

— Agenția Stefani dă cifra definitivă a victimelor atacului aerian austriac asupra orașului italian Padua: 83 morți și 20 răniți, 9 familii au fost cu totul nimicite.

— Italia nu voiește în nici un caz să trimeată trupele sale pe frontul francez.

— Miniștrii de finanțe și de aprovizionare italieni Casano și Raineri au plecat din Paris la Londra.

LUPTLE DIN APUS

— O încercare a englezilor de a rupe frontul german la Ancre — a eșuat.

— Dar au ocupat satul Grandcourt.

— Germanii au recucerit dela francezi pădurea St. Pierre-Vast. —

De pe frontul anglo-francez au sosit următoarele știri:

La armata prințului Rupprecht:

18 Nov. — Artileria engleză și-a îndreptat focul îndeosebi asupra pozițiilor noastre de pe ambele maluri ale râului Ancre. După o pregătire artileristică francezii spre seară au pornit un atac puternic asupra localității Saillisel și liniile de legătură dela sud care atac însă s'a prăbușit în focul nostru.

La armata prințului moștenitor:

Pe frontul nordic dela Verdun și în unele sectoare din Vosgi au reînviat focul de artilerie.

19 Nov. — Focul sub care stau pozițiile noastre de ambele părți de Ancre de zile întregi, a făcut probabilă continuarea atacului englez. Apariția de cavalerie dușmană și creșterea focului de artilerie au anunțat o nouă încercare mare de spargere a frontului nostru. Dar s'a terminat cu o înfrângere sîngeroasă a englezilor cari au câștigat numai un mic teren în unele locuri. Trupele cari luptau sub comanda generalilor Fuchs și Marschall — în apărarea lor îndărjită au ținut piept asaltului englez. Am fost împinși îndărăt la sud-vest de Serre, la Grandcourt și în unele puncte la sud de sat și stăm într-o poziție pregătită pe malul sudic al râului Ancre. Toate celelalte pozițiuni de pe frontul de 12 klm. repetat atacate au fost menținute de trupele noastre sau recâștigate.

Puternicul foc de artilerie în sectorul la sud-est de Sailly-Saillisel au fost o introducere la atacuri cari s'au prăbușit cu pierderi la marginea de nord a pădurii St. Pierre-Vaast.

v. LUDENDORFF

— Germanii au recucerit pădurea St. Pierre-Vaast, cea ce arată cât de viu a rămas spiritul de ofensivă la germani, și pe frontul apusan. Toată garnizoana franceză de 8 ofițeri și 324 s'au predat. Restul au fost găsiți morți sau răniți în tranșeele distruse de teribilul foc al artileriei germane.

— Aeroplane germane au aruncat 1400 klgr. bombe asupra orașului francez Fournier, pricinuind pagube și incendii mari.

Dela administrația „Foaia Poporului Român”, Budapesta, VII, Ilka-utca 36 se poate comanda următoarele:

Harta Europei împreună cu harta Ardealului

cea mai nouă ediție, care cuprinde toate țările învrăjbite, fiecare țară separat colorată costă 1.50 cor., plus 10 fileri porto postal.

Urcare de abonament

Aducem dimăltărele la cunoștința stimatei noastre abonați:

Scumpetea mereu crescândă a hârtiei, cernei și a celui alt material necesar pentru efectuarea ziarului — ne-a silit ca dela 1 Septembrie să urcăm prețul unui exemplar al ziarului nostru dela 6 fileri la 10 fileri.

În conformitate cu aceasta urcare a prețului pentru cititorii cu numărul, trebuie să urcăm și prețul abonamentului.

În consecință, abonamentul ziarului nostru va fi până la finele anului:

Pentru ziarul zilnic:

Pe 3 luni — — — — Cor. 7.20

Pentru ziarul săptămânal:

Pe 3 luni — — — — Cor. 2.50

Abonamentul pentru abonații noi la mai multe exemplare e până la anul nou 1 coroană.

Avem credință, că stimatei noastre abonați vor lua în considerare motivele serioase cari ne îndeamnă la această urcare a prețului de abonament, și ca și înainte ne vor acorda același sprijin cald.

Noi la rîndul nostru ne vom sili a face din ziarul nostru cel mai bine informat, și cel mai interesant ziar zilnic român din Ungaria.

Rugăm pe abonații noștri să achite fără întârziere plata abonamentului în restanță.

La muncă, toți cei vechi, sinceri și adevărați binevoitori și sprijinitori ai noștri

Cu dragoste frățiască:

ADMINISTRAȚIA

„Foaia Poporului Român”

Budapesta, VII, Ilka-u. 36

Știrile zilei

Chemarea scriitorului

Căte nu s' de scris pe lume! Câte drame mișcătoare Nu se pierd nepovestite în năprasnica văltoare A torentelor vieții Căți eroi, lipsiți de slavă, Nu dispar în lupta asta nesfârșită și grozavă! Și, sub vijelia soartei, câte inimi asuprite, Căți martiri, pe cari vremea și uitarea îi înghite!

Și când lumea asta toată e o vecinică mișcare, Unde cea mai mică forță împlinște o chemare, Și când vezi pe-ai tăi cum sufăr, cum se strică, Cîmă și luptă

În campania aceasta mare și neîntreruptă, Tu, departe de primejdii, razna, ca un iderion, Să arunci celor ce-ășteapla de la tine ajutor, Jalea și descurajarea cântecului tău amar, Și să-ți chefuliești puterea celui mai de seamă dar, Ca să-i faci mai răi pe oameni, și mai sceptici și mai friși!

Asta vi'i chemarea sîntă de profeti și de artiști? Unde ni's entuziaștii, visătorii, tribadurii, Să ne cânte roștul lumii și splendorile naturii?

Unde ni's sămănătorii generoaselor cuvinte, Magii corotiți de stele, mergătorii înainte, Sub credințele sfărmale și sub praviliile șterse Îngropînd vechia durere, cu-al lor cântec să reverse

Peste inimile noastre mîngăere și fubire. — Și cuvîntul lor profetic, inspirata lor privire, Valurile de 'ntunerie despîcîndu-le în două, Splendidă 'naintea noastră să ne-arată o lume nouă!

A. VLĂHUȚA

Starea Regelui

Despre starea sănătății monarhului nostru, s'a dat un buletin, care spune că o slabă îmbunătățire s'a produs prin aceea că temperatura dela 36.6 grade de dimineață s'a urcat seară numai până la 37.7. Bătăile inimii sunt regulate. Regele a primit numeroase audiențe.

Contele Tisza,

cu ministrul de interne Ioan Sandor s'a întors ieri dimineață din călătoria de inspecție din Ardeal

Cine va fi viitorul ambasador german la Viena

Ziarele berlineze anunță că de oarece moartea ambasadorului german la Viena, v. Tschirski a coincis cu prezența ministrului de externe austro-ungar la Berlin, se înțelege că în convorbirile acestuia cu cancelarul imperiului a venit vorba și cine va ocupa postul rămas vacant. Se pomenesc numele multora, cum e: secretarul de la externe v. Jagow, secretarul de la finanțe Zimmermann, contele Wedel, șeful secției politice de la ministerul de externe, principele Lichnovski, care a fost odată șeful legăției germane la Viena unde are numeroase legături. De o dată totuși se reduce încă la combinațiuni. Numirea noului ambasador va mai întârzia.

Monarhul pentru al 5lea împreput de război,

a semnat din averea lui privată și din averea familiei 10 milioane coroane pentru împrumutul austriac și alte 10 milioane pentru împrumutul ungar.

Deschiderea universității din Pojun

Eră cu o deosebită solemnitate s'a făcut inaugurarea universității noi create în Pojun (Pressburg). Orașul a avut cu acest prilej aspectul de sărbătoare. Solemnitatea a avut loc în spitalul garnizoanei, care de acum înainte va fi clădirea centrală a Universității.

La ora 10 dim. cardinalul primatului Csernoch a celebrat un serviciu divin în capela Universității, la care a luat parte și arhiducele Albrecht reprezentând pe monarhul.

La 10 și jumătate arhiducele a intrat în sala de gală, în care era adunată asistența aieasă, arhiducesa Elisabeta, contele Ioan Zichy, contele Khuen Hedervary, ministrul cultelor dr. Jankovich, ministrul de justiție dr. Balogh, ministrul de război comun, baronul Krobotin, rectorul Universității din Budapesta Mihalyfi.

Arhiducele Albrecht, în fața tronului, a ținut o cuvântare, arătând că din ordinul monarhului ia parte la inaugurarea Universității din Pojun. Administrația militară a predat statului ungar Pașatul de vară primăria cu parcul și piața, care înainte servea de spital al garnizoanei și frumosul castel al primatului Emerich Esterhazy, care după dorința de dînsul va fi pus în serviciul culturale. Și administrația militară aduce cu plăcere această jertfă, căci prin această stimulează cultura inteligenței ungare, care cu puterea științei luptă și singurează pentru rege și mărirea patriei.

Pozsony, care de 300 ani e punctul central al viații publice a țării, acum prin universitatea ei, va deveni punctul de căpetenie cultural al Ungariei apusene. Universitatea din Pojun poartă numele reginei Elisabeta care a arătat o înțelegere atât de mare sufletului poporului ungar.

După arhiduce a mai vorbit cardinalul Csernoch, ministrul Krobotin, Jankovich, rectorul noului universități Zoltan Kereszy și primarul Brolly. Muzica a intonat imnul și alte cântece naționale.

Contra asprimei cenzurii austriace,

directorii de ziare din Austria au adresat o rugare prim ministrului austriac dr. Koerber, în care se plâng de efectele de constrângere ale procedurii, care împiedică libera vânzare a gazetelor pe cale de colportaj — ceea ce amenință cu ruină o mare parte din presa austriacă. De aceea, prim ministrul e rugat să dispună ca cenzura să fie redusă numai la chestiuni de ordin militar și să se permită presei să discute toate chestiunile de politică internă, rapoartele noastre

cu Germania. Căci este în interesul statului austriac, ca presa austriacă să nu fie dată la o parte de presa străină și cea ungară. Cenzura să fie redusă la strictul necesar.

Impușcarea unui prizonier rus

În fabrica militară de turte din Budapesta strada Forgacs, — prizonierul rus Vinjeozon, n'a arătat supunerea convenită soldatului, care era încredințat cu paza lui. Acesta s'a văzut silit să facă uz de arma lui și a tras un foc asupra lui. Prizonierul rus a suferit o rană atât de gravă, încât a încetat din viață.

Prețuri maxime pentru carne în Austria

Primarul Vienei, dr. Weisskirchner a declarat în ședința de ieri a Consiliului comunal, că guvernul austriac a terminat pregătirile pentru maximizarea prețului vitelor în târgurile de vite și va publica în curând o ordinațiune în această privință.

Ultima oră**În jurul cuceririi orașului Monastir de către sârbi**

— Ce spune comunicatul francez —

Geneva, 20 Novembre. — Raportul oficios francez dela 19 Nov. anunță de pe frontul macedonean:

Dela lacul Doiran până la Vardar via acțiune a artileriei. La răsărit sârbii și-au continuat înaintarea spre Grunista și-au înconjurat această localitate. În arcul Cernei, sârbii au respins un nou atac asupra înălțimii 1212. Dușmanul se retrage în desordine spre nord și e urmărit de sârbi cari au ajuns la marginea muntelui 1218. La sud de Monastir, trupele franco-ruse au făcut noi progrese în direcția Helemen. Aeroplane engleze au bombardat lagărele dușmane din Seres.

Trupele Ententei au intrat în Monastir în ziua de aniversare a cuceririi acestui oraș de către sârbi în anul 1912, azi dimineață la ora 8.

S'a săvârșit un atentat contra submarinului „Deutschland“

Berlin, 20 Nov. — Ziarele franceze publică telegrame din America, după cari ciocnirea submarinului comercial german „Deutschland“ cu un șlep american s'a produs în urma unui atentat ce s'a urzit contra acestui submarin.

O barcă cu motor căuta să se ciocnească cu „Deutschland“. Submarinul german a ocolit lovitura și s'a ciocnit astfel cu șlepu.

A fost arestat un individ care a voit să arunce în submarinul german o încărcătură de praf de pușcă „Deutschland“ care e avariat puțin, va porni peste puțin timp spre patrie.

Poșta administrației

În chestia „Octoiului“. — Facem cunoscut a bonațiilor noastre, cari au comandat la noi „Octoiul“ că momentan librăria noastră nu dispune de asemenea exemplare. Așteptăm să ne soscască o mare comandă dela editor.

— Rugăm pe a bonații noastre, să nu ne trimească bani în plic sau corespondență închisă — (c) pe lângă căi optit de lege — se nașterea și banii — așa că ne sosesse scrisorile des-

chise, și nu putem împlini cererea făcută de a bonat care ne trimite pe această cale bani.

— Pentru schimbările de adresă, repetăm încă odată, este a se plăti o taxa de 40 fileri, ca și reclama multa osteneala în administrație, expedite și tipografie.

De ce cântă păsările?

(Urmare)

Cu privire la supraenergia nervoasă, a doua condiție a sentimentului estetic, am arătat că păsările, — din pricina înaltei temperaturi a organismului lor, — o au într'un grad mult mai mare ca celelalte animale. Această energie a trebuit să se reverse prin ajutorul coardelor vocale, știut fiind că energia care se revărsa dela sine, de pildă cu prilejul emoțiilor, fără a fi îndreptată de voința pe o anumită cale, alege drumul cel mai lesnicios, adică mușchii cei mai delicati, acela cari se pot mai ușor pune în mișcare (Spencer); și cari mușchii sunt mai delicati decât coardele vocale? Omul cel mai prefăcut, perfect stăpân pe față și ținuta sa, îndată ce va fi emoționat vocea tot îl va trăda printr'o imperceptibilă disonanță.

Păsările însă, sint înzestrate cu o sentimentalitate mult mai puternică și mai adâncă de cât mamiferule. Fiind mai nervoase, adică primind mereu prin simțurile lor afinite impresiuni vii din afară, au trebuit să devie și mai expansive, și anume să-și exprime emoțiunile prin mla-dierele glasului, iar vioiciunea și expansivitatea simțirii au trebuit să stringă legăturile afective între păsari, să întărească emoțiunile lor altruiste (Spencer). Proverbiază este la păsari tandreța lor pentru pui, dragostea dintre mascul și femelă, sentimentul de prietenie și solidaritate care leagă stoluri întregi. Naturalistii și păsărarii se în trec în povestiri despre păsări cari mor când le moare perechea; cari se sinucid irecându-și capul de gratii, în desnađeđdea de a fi peđut libertatea; cari fac triste în lipsa stăpânului de acasă, ia rla întoarcere îl primesc cu cântece exuberante; cari cresc pui rămași orfani ai altor păsări — și multe de acestea, iar la marea varietate a sentimentelor acestor ființi inaripate, corespunde o varietate tot așa de mare în modulațiile cari le exprimă. Iată de ce chiar păsările cari nu cântă cripesc într'una.

Dacă însă deja teoria generală că zborul a afinat sistemul nervos al păsărilor inzestrându-le cu inclinațiunea estetică ce culminează în sentimentul muzical, trecem la cazuri particulare, să nu ne miram de vom găsi excepții, produse, fie prin aplicațiuni deosebite ale legii generale, fie prin lucrarea altei legi sau altei selecțiuni.

Așa vedem că privighetoarea, al cărei viers sublim se potrivește așa de bine cu seninătatea măreață a nopților de vară, e îmbrăcată într'o haină cenușie-cafenie, abia rehaussată de roșul ruginiu al cozii; astfel o doamnă nobila cu aparența modestă și sufletul bogat!...

Tot astfel mierloiu cu ciocul galben și penișul negru, ca un tenor în frac și cravată alba, își fluera cu brio arile sale dulci și puternice.

— Va urma —

Editor și redactor responsabil: D. Birăușu

Tipografia „Poporul Român“, VII, Ilka-utca 36

Calendarul nostru pe anul 1917,

se va pune săptămâna viitoare în vânzare. Lucrat cu o deosebită îngrijire și din partea redacției, și ca execuție tehnică, — va fi cel mai frumos și mai interesant calendar românesc din Ungaria. Nici un calendar n'a avut atâtea chipuri frumoase, atîta material distractiv, ca acest Calendar al Poporului Român — al cărui preț este de 60 fileri plus 10 fileri porto poștal. Nimeni să nu cumpere alt calendar până ce nu va vedea Calendarul Poporului Român. Cu săptămâna viitoare comenzile încep să fie executate.